
П. М. Любченко, доктор юридичних наук, професор кафедри державного будівництва Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

О. А. Смоляр, суддя Черкаського районного суду Черкаської області, здобувач кафедри державного будівництва Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Зарубіжний досвід організації контролю у сфері місцевого самоврядування

У статті в систематизованому вигляді подається аналіз зарубіжного досвіду нормативного регулювання контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування, досліджуються тенденції в організації нагляду і контролю в муніципальній сфері, окреслюються можливі шляхи запозичення зарубіжного досвіду для України.

Ключові слова: *контроль, нагляд, зарубіжні країни, органи місцевого самоврядування, суб'єкти державного контролю.*

Незавершеність конституційної, бюджетної, адміністративно-територіальної та цілої низки інших реформ в Україні, подальші пошуки оптимальної моделі місцевого самоврядування змушують вітчизняну науку аналізувати зарубіжну практику нормативно-правової регламентації роботи органів та посадових

осіб місцевого самоврядування, організації державного та громадського контролю за їх діяльністю. Необхідність проведення реформ у сфері місцевого самоврядування є однією із умов подальшого демократичного розвитку України. Пошук шляхів підвищення ефективності контролю роботи органів та посадових осіб, врегулювання інших питань у зазначеній сфері зумовлює необхідність вивчення зарубіжного досвіду. Сьогодні існує достатньо вагомих досліджень систем місцевого самоврядування зарубіжних країн, а от досліджень систем контролю (громадського, державного) за діяльністю органів місцевої влади дуже мало.

Окремі питання державного контролю у сфері місцевого самоврядування в зарубіжних країнах у своїх роботах розглядали П. В. Ворона, Т. О. Коломоєць, П. Д. Матвієнко, О. О. Петришин [3; 5; 12], однак комплексні дослідження у цій сфері відсутні.

Метою статті є аналіз зарубіжного досвіду організації державного та громадського контролю у сфері місцевого самоврядування, дослідження практики правового регулювання відносин у вказаній сфері, що дозволить провести узагальнення функцій контролюючих суб'єктів і використовувати позитивний досвід для удосконалення чинного законодавства України.

Наприкінці XX – на початку XXI ст. відбулися масштабні реформи у сфері місцевого самоврядування у Франції, Німеччині, Великій Британії, Швеції, Фінляндії, Нідерландах, Польщі, Чехії, Угорщині, Словаччині, країнах Балтії, системну трансформацію інститутів місцевого рівня організації влади проводять країни арабського Сходу. Одним із ключових факторів успішного місцевого самоврядування у світі є його постійне реформування та адаптація до нових викликів, пошук шляхів найбільш оптимального вирішення виникаючих проблем. З метою забезпечення дієвої співпраці та паритетних взаємовідносин між органами місцевого самоврядування та органами державної влади закріплюються їх взаємні права та обов'язки, визначаються форми та методи їх взаємодії. Проводяться експерименти із введення нових типів муніципальних утворень та органів, способів реалізації громадянами своїх прав та можливостей впливу

на розвиток території їх проживання та держави загалом. Новації, які не виправдали себе, відкидаються, відповідні структури ліквідуються та продовжується пошук варіантів покращення стану місцевого самоврядування та приведення його у відповідність до вимог часу [12, с. 196].

Загальні орієнтири щодо організації контрольно-наглядової діяльності у сфері місцевого самоврядування встановлює Європейська хартія місцевого самоврядування. Нею закріплено, що будь-який адміністративний нагляд за місцевою владою може здійснюватися тільки згідно з процедурами та у випадках, передбачених конституцією або законом, для забезпечення дотримання закону та конституційних принципів і таким чином, щоб забезпечити домірність заходів контролюючого органу важливості інтересів, які він має намір охороняти. Вищі інстанції можуть здійснювати адміністративний нагляд за своєчасністю виконання завдань, доручених органам місцевого самоврядування (ст. 8).

У зарубіжних країнах організація контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування обумовлюється багатьма чинниками: форма правління (монархія, республіка), форма державного устрою (унітарна, федерація), форма політичного режиму (ліберальна демократія, соціальна демократія), моделі місцевого самоврядування тощо.

У федеративних державах державний контроль у сфері місцевого самоврядування переважно здійснюють органи суб'єктів федерації та їх посадові особи.

У США існують 50 різних муніципальних систем. Десята поправка до Конституції США визначає, що всі повноваження, які не віднесені до федерального відання, закріплюються за окремими штатами. Таким чином, штати отримали можливість щодо втілення широкого спектру систем місцевого самоврядування. Водночас органи управління штатів залишають за собою низку засобів та способів забезпечення державного контролю, що часто призводить до залежності спеціальних округів та деяких штатів від державного фінансування та фактичного перебування під їх управлінням (наприклад, округ Колумбія) [12, с. 202]. Органи місцевого самоврядуван-

ня більшості штатів керуються типовими принципами організації та функціонування, що дає змогу уникнути ускладнень в їх роботі та співробітництві з іншими органами та установами.

У Німеччині державний нагляд над місцевим самоврядуванням здійснюється міністром внутрішніх справ федеральної землі, а також державними органами правового та спеціального контролю.

У деяких федеративних державах адміністративний нагляд у сфері місцевого самоврядування здійснює і центральний уряд і органи суб'єктів федерації. Для прикладу, в Австрії право здійснювати нагляд і його законодавче регулювання відносно повноважень федеральної виконавчої влади, які входять у сферу власної компетенції громади, належить Федерації, а в інших випадках – землям; нагляд повинні здійснювати органи загального державного управління (ч. 3 ст. 119а Конституції). У зв'язку з порушенням закону бургмістр, члени обштинного правління можуть бути відсторонені від своєї посади губернатором землі (ч. 4 ст. 119).

В унітарних державах адміністративний нагляд у сфері місцевого самоврядування, як правило, здійснюють урядові уповноважені. У Франції префект призначається Радою міністрів (ч. 3 ст. 13³ Конституції) [9, с. 50]. В Італії Рада міністрів призначає в регіони урядових комісарів, а в провінції – префектів. Префекти здійснюють лише наглядово-контрольні функції стосовно органів місцевого самоврядування, тобто, реалізуючи «адміністративну опіку», не позбавляють їх відчуття господаря відповідної території [11, с. 126].

У Литві нагляд за дотриманням самоврядуванням Конституції і законів, за виконанням рішень Уряду здійснюється призначеними Урядом представниками (ст. 123 Конституції). У Польщі органами нагляду за діяльністю одиниць територіального самоврядування є Голова Ради міністрів і воєводи, а в галузі фінансових справ – також регіональні рахункові палати (ч. 2 ст. 171 Конституції) [8, с. 195]. Воєвода призначається та звільняється з посади головою Ради міністрів за поданням міністра, відповідального за справи публічної адміністрації [15].

У Болгарії центральні державні органи і їх представники повинні здійснювати контроль за законністю актів органів місцевого самоврядування, тільки якщо це передбачено законом (ст. 144 Конституції). Обласний управитель забезпечує здійснення державної політики, захисту національних інтересів, законності і громадського порядку, здійснення адміністративного контролю. Обласний управитель призначається Радою міністрів (ст. 143 Конституції). В Іспанії представник, що призначається Урядом, керує органами державного управління на території автономного Співтовариства, і, за необхідності, координує їх діяльність із діяльністю органів управління автономного Співтовариства (ст. 154 Конституції) [6, с. 373]. В Іспанії контроль за діяльністю органів автономних Співтовариств здійснюється: а) Конституційним судом стосовно конституційності прийнятих ними нормативних актів, що мають силу закону; б) урядом, за поданням Державної ради, стосовно здійснення делегованих повноважень; в) органами адміністративного законодавства стосовно автономного управління і його регламентарних норм; г) Рахунковою Палатою за економічною і бюджетною діяльністю (ст. 153 Конституції). У Португалії в кожній області може знаходитися Урядовий представник, який призначається Радою міністрів, його компетенція здійснюється рівною мірою при самоврядних одиницях, які існують на відповідній території (ст. 262 Конституції) [7, с. 524].

В Угорщині правовий нагляд місцевих органів влади здійснюють урядові установи (ч. 3 ст. 32 Конституції). У Румунії уряд призначає по одному префекту в кожен повіт і в Бухарест. Префект є представником уряду на місцевому рівні, керує децентралізованими публічними службами міністерств та інших центральних органів в адміністративно-територіальних одиницях. У Чехії державні адміністрації і місцеві органи центральних органів виконавчої влади безпосередньо й опосередковано підпорядковані уряду, який призначає і звільняє їх керівників. В Ізраїлі контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування здійснюється окружними адміністраторами, які призначаються міністром внутрішніх справ [3, с. 160].

На сучасному етапі у зарубіжних країнах законодавство, як правило, встановлює такі форми контролю за діяльністю місцевих представницьких органів управління: по-перше, це державне регулювання статусу місцевих представницьких органів, по-друге, саме контрольні заходи щодо дій місцевих представницьких органів, по-третє, утворення фінансової залежності місцевих представницьких органів від центральної влади.

Найбільш поширеною донедавна була адміністративна опіка. Згідно з такою системою рішення органів місцевого самоврядування не можуть набирати чинності, поки не одержать схвалення місцевого адміністратора, призначеного або уповноваженого зверху (префекта, губернатора та ін.). Підставою для відмови у схваленні може бути як незаконність, так і недоцільність рішення. За такої системи контролю акт органу місцевого самоврядування не набирає чинності без візи уповноваженого контролера.

На сучасному етапі все більш поширеним стає адміністративний нагляд, що обмежується перевіркою тільки законності рішення органів місцевого самоврядування. За такого підходу уповноважений суб'єкт не може самостійно скасовувати рішення рад, а може лише ініціювати визнання їх незаконними в судовому порядку. В свою чергу, органи місцевого самоврядування можуть у судовому порядку захищати свою автономію не тільки від префектів (урядових уповноважених), а й від парламентів, президентів, урядів [2].

У Румунії префект відповідно до ст. 122 Конституції, може опротестувати перед інстанцією адміністративної юстиції акт повітової ради, місцевої ради або примарі, якщо вважає його незаконним. Дія опротестованого акта припиняється за правом.

У Франції з 1982 р. префект втратив право контролю за рішеннями ради на предмет доцільності і хоча за префектом залишилось право контролю рішень на предмет законності, скасування незаконних рішень можливе лише адміністративним судом. Водночас закон зобов'язує раду передавати прийняті нею рішення представнику держави, і рішення ради вважається таким, що вступило в дію, лише після передачі його префекту чи супрефекту і оголошення (опублікування, оприлюднення).

Якщо префект вважає рішення незаконним, протягом двох місяців від дня одержання рішення він може звернутись до адміністративного суду для визнання рішення незаконним, або термінового призупинення виконання рішення до остаточного розгляду його судом.

У Великій Британії затвердженню міністрів підлягають акти муніципалітетів, що містять загальнообов'язкові приписи, акти про місцеві податки й про одержання позик тощо. В Японії схваленню міністерства у справах місцевого самоврядування разом із фінансовими органами підлягають муніципальні акти про місцеві податки й з деяких інших фінансових питань, а створення деяких адміністративних органів і призначення на керівні муніципальні посади в префектурах (наприклад, у галузі освіти, соціального забезпечення) провадиться зі схвалення або за прямою участю відповідних міністерств [2].

У Польщі нагляд і контроль у місцевому самоврядуванні поділяється на зовнішній та внутрішній. Зовнішній контроль здійснюють такі структури, як Верховна контрольна палата, регіональна рахункова палата, податкова адміністрація, Міністерство фінансів або генеральний інспектор податкового контролю, Державна інспекція праці, Агентство реструктуризації та модернізації сільського господарства, яке контролює використання коштів Європейського Союзу на розвиток сільського господарства, Європейська рахункова палата або Європейське бюро по боротьбі з шахрайством. У кожного з цих органів є чітка процедура, за якою вони здійснюють нагляд і контроль. Внутрішній контроль органів місцевого самоврядування здійснюється за трьома напрямками: управлінський контроль, внутрішній аудит та інституційний контроль органів адміністрації. Управлінський контроль – відповідність роботи органів місцевого самоврядування чинному законодавству. Внутрішній аудит – перевірка, наскільки звіти відповідають реальним показникам. Інституційний контроль органів адміністрації – контроль по відношенню до одиниць (підрозділів), які знаходяться поза структурою управління адміністрації, тобто бюджетних одиниць, що кошти з бюджету не отримують, але отриманий прибуток передають до бюджету [14].

Підпорядкування муніципальних органів органам державної влади забезпечується погрозою застосування проти муніципальних рад, їхніх членів і службовців адміністративних санкцій. Такими санкціями є розпуск муніципалітетів, примусова відставка муніципальних рад, передача тих або інших повноважень муніципалітету урядовим агентам, відсторонення мерів і муніципальних службовців від посади, накладення на них різних стягнень, скасування актів муніципальних органів. Так, можливість розпуску муніципальних рад передбачена в законодавстві Франції, Італії, Японії. У Великій Британії і Японії центральний уряд, а в США уряди штатів можуть вилучати з відання муніципалітетів і доручати своїм чиновникам керівництво справами місцевого самоврядування, з якими муніципалітет, на думку вищестоящої влади, не справляється [2].

У Франції в разі необхідності префект обгрунтованою постановою може призупинити діяльність ради на термін не більше місяця. Про це префект повідомляє міністра внутрішніх справ. Якщо рада не може забезпечити управління комуною, вона може бути розпущена, якщо це схвалено на засіданні Ради міністрів. Протягом тижня після розпуску ради префект призначає спеціальну комісію в складі від трьох осіб для комун до 35 000 мешканців до семи осіб для комун з більшою кількістю населення. Не пізніше ніж за два місяці з моменту розпуску мають бути проведені нові вибори. Після сформування нової ради комісія припиняє своє існування.

У Польщі Голова Ради міністрів має право у випадку систематичного порушення Конституції і законів, неефективного виконання громадських завдань і відсутності надії на швидке виправлення ситуації розпустити органи територіального самоврядування і призначити на термін до двох років комісарське правління [15]. В Ізраїлі у випадку коли місцевий орган влади не спроможний успішно функціонувати (недотримання бюджетної дисципліни, конфлікти в місцевій раді, що заважають її роботі, корупція та ін.), міністр внутрішніх справ має право розпустити місцеву раду чи адміністрацію, тимчасово передати управління спеціально уповноваженій особі або комісії і призначити до наступ-

них виборів виконуючого обов'язки голови ради та раду [3, с. 160].

У низці держав, насамперед у країнах англосаксонської муніципальної традиції, широко застосовується судовий контроль за відповідністю рішення муніципальної влади актам центральних органів. У Великій Британії, Канаді, США, якщо уряд вважає, що місцеві органи управління неналежно виконують свої повноваження, то він має право звернутися до суду з вимогою видання судового наказу, який забороняє або зобов'язує здійснювати певні дії. Більше того, у багатьох зарубіжних країнах громадяни мають право оскаржити дії місцевих органів управління у судовому порядку. Зокрема, у Швеції місцеві органи влади мають досить широку автономію та мають право здійснювати усі дії, які відповідають інтересам мешканців відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Водночас, якщо місцевий мешканець вважає, що муніципалітет вийшов за рамки своєї компетенції, то він має право оскаржити рішення муніципалітету до відповідної судової інстанції [2].

Контроль за роботою місцевих представницьких органів може виражатися у безпосередньому інспектуванні їх діяльності, запитуванні необхідних документів й інформації, заслуховуванні їх звітів, створенні органів, які спеціалізуються на державному контролі. Зокрема, у Великій Британії та Скандинавських країнах зазначений контроль здійснює інститут омбудсмена. Він має право ставити питання про відповідальність посадових осіб місцевих виборних органів за неправильне розпорядження фінансово-бюджетними коштами, порушення прав людини тощо. Достатньо важливим є омбудсмен в Ісландії, який у кожній справі, у якій, на його думку, допущено порушення прав і свобод людини, рішеннями, діями чи бездіяльністю органів місцевого самоврядування, він надає поради і рекомендації вищезазначеним органам щодо виправлення чи удосконалення ними своїх рішень. Подібні функції здійснюють омбудсмени Норвегії, Румунії, Словенії, а також *Provedor de Justia* Португалії, Республіки Молдова [10, с. 119].

Регіональні омбудсмени діють у Великій Британії, Франції, Федеративній Республіці Німеччина, США, Швейцарії, Росій-

ській Федерації, Італійській Республіці тощо. Вони відрізняються правовим статусом, що є цілком логічним, враховуючи правові традиції, менталітет та інші чинники. У Великій Британії регіональні омбудсмени діють на рівні Англії, Уельсу, Шотландії, Північної Ірландії, при цьому перші два відіграють роль колегіальних омбудсменівських служб, тісно пов'язаних (у т. ч. організаційно) з парламентським омбудсменом, який, у свою чергу, є членом комісії з місцевого управління Англії та Уельсу [1, с. 148–149]. Запровадження такого інституту в Україні є логічним і доречним саме як «комісарів з місцевого самоврядування», як захисників прав та інтересів громадян, і як суб'єкта контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування, у т. ч. і при реалізації останніми своєї адміністративної правосуб'єктності [5, с. 123].

В Ірландії, Люксембурзі, Польщі діє система тристоронніх форумів представників урядових, комерційних та профспілкових організацій. Дорадчі комітети представляють собою групи волонтерів з представників громади, які працюють на постійній основі в режимі проведення засідань і допомагають з'ясувати інтереси громади в тих питаннях, вирішенням яких опікується громадська організація, місцевий орган влади чи орган місцевого самоврядування. Це одна з найактивніших форм участі громади, яка водночас потребує від учасників – представників громади неабиякої самовідданості громадській справі. Такий орган включає дещо обмежене коло громадян, які спроможні відобразити думку громади. Створення дорадчих комітетів ініціюється, як правило, органами місцевого самоврядування або профільними недержавними організаціями [4, с. 96–97].

Загальний напрям змін, що відбулися останнім часом у публічному управлінні різних країн, пов'язаний з відмовою від низки постулатів, традиційних для цієї сфери, і характеризується спрямованістю на участь інститутів громадянського суспільства у вирішенні проблем на всіх рівнях: загальнодержавному, регіональному та місцевому.

Кабінет Міністрів Ради Європи у Рекомендаціях № R (2002)2 від 21 лютого 2002 р. «Про доступ до офіційних документів» зазначив, що широкий доступ до офіційних документів на основі

рівноправності та відповідно до чітких правил дозволяє громадянам виробити адекватне бачення та сформувані критичні погляди щодо стану суспільства, у якому вони живуть, та щодо органів влади, які ними керують, сприяє більшій дієвості та ефективності адміністративних органів і допомагає підтримувати їх цілісність, усуваючи ризик корупції, а також є чинником, що підтверджує легітимність органів управління як державних служб і посилює довіру громадськості до органів державної влади [13].

О. О. Петришин зазначає, що Україна перебуває у більш вигідному становищі порівняно із країнами з давніми та сильними демократичними традиціями на шляху становлення і розвитку місцевого самоврядування. Адже, як відомо, процвітаючу країну можна побудувати лише на фундаменті рівноправних та таких, що засновані на взаємній повазі, відносин між громадянином, недержавними установами і організаціями, органами місцевого самоврядування та органами державної влади. Беручи до уваги світовий, у тому числі досвід організації і діяльності місцевого самоврядування в англосаксонських країнах, наша держава має можливість виробити власний національно орієнтований курс побудови дієвого та спроможного місцевого самоврядування, підтриманого державою та громадянським суспільством, що розвивається [12, с. 205].

Узагальнюючи зарубіжний досвід, можна зробити такі висновки: для організації ефективного нагляду та контролю за діяльністю органів і посадових осіб місцевого самоврядування в Україні необхідно чітко визначити перелік державних органів та посадових осіб, які мають право здійснювати контрольні та наглядові функції у сфері місцевого самоврядування, розмежувати повноваження між суб'єктами контрольної діяльності, врегулювати процедуру здійснення нагляду і контролю у муніципальній сфері, запровадити єдині принципи та методи реалізації державного контролю на регіональному та місцевому рівнях.

Список використаних джерел

1. Абасов, Г. Г. Гарантії прав місцевого самоврядування в Україні: актуальні проблеми теорії та практики [Текст] : [монографія] / Г. Г. Абасов ; [відп. ред. Ю. С. Шемшученко ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України]. – К. : Юрид. думка, 2011. – 248 с.

2. Адміністративний, судовий та фінансовий контроль за діяльністю місцевого самоврядування з боку центральної влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bookster.com.ua/seminars/question/2023>.
3. Ворона, П. В. Механізм та особливості державного контролю місцевої влади Ізраїлю на прикладі муніципалітетів [Текст] / П. В. Ворона // Публічне управління: теорія та практика. – 2010. – № 2. – С. 159–165.
4. Громадська участь у творенні та здійсненні державної політики [Текст] / уклад.: Е. А. Афонін, Л. В. Гонюкова, Р. В. Войтович. – К., 2005. – 250 с.
5. Коломоєць, Т. О. Зарубіжний досвід контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування як суб'єктів адміністративного права та основні напрями його запозичення в Україні [Текст] / Т. О. Коломоєць, П. Д. Матвієнко // Вісн. Запоріж. нац. ун-ту. Юрид. науки. – 2012. – № 1 (ч. 1). – С. 120–129.
6. Конституция Испании от 06.12.78 г. [Текст] // Конституции государств Европейского Союза / под общ. ред. Л. А. Окунькова. – М. : Изд. группа НОРМА – ИНФРА М, 1999. – 816 с.
7. Конституция Португальской Республики от 02.04.1976 г. [Текст] // Конституции государств Европейского Союза / под общ. ред. Л. А. Окунькова. – М. : Изд. группа НОРМА – ИНФРА М, 1999. – 816 с.
8. Конституція Республіки Польща від 02.04.97 р. [Текст] // Конституції зарубіжних країн : навч. посіб. / авт.-упоряд.: В. О. Серьогін, Ю. М. Коломієць, О. В. Марцеляк та ін. ; за заг. ред. В. О. Серьогіна. – Х. : Вид-во «ФІНН», 2009. – С. 173–205.
9. Конституція Французької Республіки від 04.10.58 р. [Текст] // Конституції зарубіжних країн : навч. посіб. / авт.-упоряд.: В. О. Серьогін, Ю. М. Коломієць, О. В. Марцеляк та ін. ; за заг. ред. В. О. Серьогіна. – Х. : Вид-во «ФІНН», 2009. – С. 47–72.
10. Лиско, Г. О. Позасудове вирішення публічно-правових спорів [Текст] : посібник / Г. О. Лиско, Л. Б. Сало, А. М. Школик. – Львів : Центр досліджень місц. самоврядування, 2010. – 143 с.
11. Падалко, Г. В. Централізація та децентралізація в організації служби в органах місцевого самоврядування: муніципально-правовий аспект [Текст] / Г. В. Падалко // Держава і право : зб. наук. пр. – Вип. 57. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2012. – С. 123–129.
12. Петришин, О. О. Сучасний стан місцевого самоврядування у країнах англосаксонської правової сім'ї: проблеми та перспективи розвитку [Текст] / О. О. Петришин // Держ. буд-во та місц. самоврядування. – 2013. – Вип. 25. – С. 195–207.
13. Про доступ до офіційних документів: Рекомендації Кабінету Міністрів Ради Європи № R (2002)2 від 21 лютого 2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a33.

14. Рафал Дубел Внутрішній аудит органів самоврядування Польщі: типові порушення в сфері правил про публічні торги та закупівлі, неправильне ведення фінансової документації [Електронний ресурс] / Рафал Дубел. — Режим доступу: <http://www.oblrada.kharkov.ua/uk/news/vnutrishniy-audit-orhaniv-samovryaduvannya-polshchitypovi-porushennya-v-sferi-pravyl-8780.html>.
15. Ustawa o wojewodzie I administracji w wojewodztwie z dnia 23 stycznia 2009 r. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.Sejm.gov.pl.

Стаття надійшла 26 січня 2015 р.

П. Н. Любченко, А. А. Смоляр

Зарубежный опыт организации контроля в сфере местного самоуправления

В статье в систематизированном виде дается анализ зарубежного опыта нормативного регулирования контроля за деятельностью органов местного самоуправления, исследуются тенденции в организации надзора и контроля в муниципальной сфере, определяются возможные пути заимствования зарубежного опыта для Украины.

Ключевые слова: *контроль, надзор, зарубежные страны, органы местного самоуправления, субъекты государственного контроля.*

P. M. Liubchenko, O. A. Smolar

Foreign experience of control in local government

In the article in systematic form submitted analysis of foreign experience of regulatory control over the activities of local government.

In foreign countries the organization control over the activities of local governments is determined by many factors: form of government (monarchy, republic), the form of government (unitary federation), a form of political regime (liberal democracy, social democracy), models of local government and so on.

In federal countries, state control in local government is preferably carried out bodies of the federation and their officials. In unitary states administrative supervision in local government tend to exercise governmental representatives.

At the present stage in foreign countries, legislation usually establishes the following forms of control over the activities of local representative authorities: firstly, a state regulatory status of local representative bodies, and secondly, control measures on the actions of local representative bodies, and thirdly,

formation of financial dependence of local representative bodies of the central government.

The most common until recently was an administrative custody. Under such a system the decision of local authorities can not take effect until they get approval by the local administrator, appointed or authorized above (prefect, governor, etc.). The grounds for refusal in approval may be a unlawfulness and unreasonableness of the decision. In such system of control of the local government act shall not take effect without a visa authorized controller.

At the present stage is more common administrative supervision that only limited verification of legality decisions of local governments. In this approach, the authorized entity alone can not overrule the advice, and may only initiate recognition of their illegal in court. In turn, local governments can in court to defend their autonomy.

Submission municipal public authorities provided against the threat of municipal councils of their members and employees of administrative sanctions. These sanctions are dissolving municipalities, municipal councils forced resignation, transfer of certain powers of the municipality government agents, removal of mayors and municipal officials from office, imposed by the various penalties, the abolition of municipal acts.

Monitoring the work of local representative bodies can be expressed in a direct inspection of their work, questioning the necessary documents and information, hearing their reports, the creation of which specialize in state control. In particular, in the UK and Scandinavian countries mentioned Committees ombudsman institution.

The general direction of the changes that have recently occurred in public administration in different countries associated with the rejection of a number of postulates, traditional for this area and is characterized by focus on the participation of civil society in addressing the problem at all levels: national, regional and local.

For effective oversight and control over the activities of bodies and officials of local government in Ukraine should clearly define the list of state bodies and officials entitled to exercise control and oversight functions in local government, delineate powers between the subjects of control, regulation of the procedure supervision and control in the municipal sphere, to establish common principles and methods of implementation of state control at the regional and local levels.

Keywords: *control, supervision, foreign countries, local governments, subjects of state control.*